

Høringsutkast regional bibliotekplan for Finnmark 2024-2036

Finnmark fylkeskommune
Finnmárkku fylkkagielda
Finmarkun fylkinkomuuni

Høringsutkast regional bibliotekplan for Finnmark 2024-2036

Innhold

Høringsutkast regional bibliotekplan for Finnmark 2024-2036	1
Biblioteksektoren i Finnmark	3
Folkebibliotekene/ kommunenes folkebibliotek og grunnskolebibliotek	3
Finnmark fylkesbibliotek	3
Sametingets bibliotek.....	3
Universitetsbibliotekene	3
Nasjonalbiblioteket	4
Samisk - kvensk/norskfinsk	5
Internasjonalt biblioteksamarbeid i nord	5
Barn og unge er prioritert målgruppe	5
Bibliotekets rolle som kulturaktør	6
Bibliotekets rolle som kunnskapsaktør.....	6
Forskning på bibliotek og deres verdi.....	7
Visjon: Gode bibliotek bidrar til gode liv i Finnmark.....	9
MÅL 1: Bibliotekene i Finnmark har gode rammebetingelser.....	11
MÅL 2: Bibliotekene i Finnmark er gode lokale møtesteder	11
MÅL 3: Bibliotekene i Finnmark formidler kunnskap og læring	12
MÅL 4: Bibliotekene i Finnmark formidler kultur og litteratur.....	12

Fylkestinget i Troms og Finnmark vedtok i sak 53/21 Regional planstrategi for Troms og Finnmark 2021-2024 (RPS) behovet for en regional bibliotekplan for Troms og Finnmark. Som følge av oppdeling av Troms og Finnmark fylkeskommune ble det vedtatt å lage en egen regional bibliotekplan for Finnmark. Dette dokumentet er høringsutkastet til regional bibliotekplan for Finnmark 2024-2036.

Planen er utarbeidet som en regional plan i henhold til plan- og bygningsloven. Planen er styrende for offentlig bibliotekpolitikk i Finnmark og vil påvirke kommunal og statlig planlegging og virksomhet i fylket. Planen er forslått gjeldende i 12 år, og følges opp med toårige handlingsprogram.

De foreslåtte mål og strategiene skal gi retning for å komme dit vi vil være etter endt planperiode i 2036. Handlingsprogrammet blir utarbeidet etter at planen er vedtatt, og skal beskrive konkrete tiltak og hvem som har ansvar for gjennomføringen. Alle bibliotekteiere, og både kommuner, fylkeskommunen og staten, må ta på seg oppgaver og ansvar for måloppnåelse.

Det overordna utgangspunktet for planen er lov om folkebibliotek som definerer bibliotekenes rolle bredt. Bibliotekene skal fremme opplysning, utdanning og annen kulturell virksomhet, formidle bøker og andre medier gratis samt være en del av det offentlige rom, uavhengig møteplass og arena for offentlig samtale og debatt.

Bibliotekene defineres som grunnstein i det norske samfunnet og i lokalsamfunnene i Finnmark. Bibliotekene gir innbyggerne tilgang til kunnskap, mulighet til å oppleve kultur, og er offentlige møteplasser for befolkningen.

Bibliotek er et inkluderende og gratis tilbud for hele befolkningen, uavhengig av inntekt, sosial status eller geografi. Bibliotekene er med å bygge lesekultur og lesere blant både barn, unge og voksne. Bibliotekene defineres som uavhengige møteplasser og arenaer for samtale og debatt, og på den måten bygge opp under ytringsfrihet i det offentlige rom.

Bibliotekene er en viktig del av den sosiale infrastrukturen i Norge, og tilbyr grunnleggende tjenester som påvirker hvilke muligheter enkeltmennesker har for å skape seg et godt liv.

Denne planen bygger på et eget kunnskapsgrunnlag, som ligger til grunn for analysene og definering av utfordringer. Det vises til deler av kunnskapsgrunnlaget i analysedelen. De overordna forholdene i Finnmark beskrives i RPS inkludert kunnskapsgrunnlaget. Denne kunnskapen ligger også som forutsetning for denne planen.

Biblioteksektoren i Finnmark

Biblioteksektoren i Finnmark omfatter kommunale folkebibliotek, skolebibliotek, bokbusser, universitetsbibliotek, fylkesbibliotek og sametingets bibliotek.

Folkebibliotekene/ kommunenes folkebibliotek og grunnskolebibliotek

Det er folkebibliotek i alle 18 kommuner i Finnmark. Kommune eier/driver også skolebibliotek i grunnskolene. De to bokbussene i fylket inngår i interkommunale og internasjonale samarbeid og eies av kommunene Nesseby og Tana.

Finnmark fylkesbibliotek

Fylkesbiblioteket er en del av Finnmark fylkeskommune og ivaretar regionale bibliotekoppgaver og regional bibliotekutvikling. Fylkesbiblioteket initierer og koordinerer felles utviklingsprosjekter i biblioteksektoren i Finnmark.

Finnmark fylkesbibliotek har nasjonalt ansvar for finsk bibliotekstjeneste og driver tjenesten Finnmarksbiblioteket, en lokalhistorisk samling som består av litteratur, fotografier og privatarkiv fra Finnmark og nordområdene, og Kvensk bibliotekstjeneste som formidler litteratur fra og om kvensk/norskfinske forhold. Fylkesbiblioteket arrangerer Finnmark internasjonale litteraturfestival (Finnlitt).

Fylkeskommunen gir driftstilskudd til russisk bibliotekstjeneste i Sør-Varanger bibliotek og Bokbussen i Tana/Nesseby. Russisk bibliotekstjeneste sikrer alle innbyggerne i Finnmark tilgang på russisk litteratur på sine folkebibliotek. Sør-Varanger bibliotek tilbyr utlån av depot til bibliotek i Finnmark. I tjenesteytingen inngår også informasjons- og opplysningstjeneste, rådgivning og relevant formidling. Bokbussen bringer samisk og norsk litteratur ut til innbyggerne der de bor, og kjører i Tana, Nesseby, Sør-Varanger og Utsjok kommune i Finland det er Tana kommune og Nesseby kommune som per nå eier bokbussen.

Skolebibliotek i de videregående skolene

Fylkeskommunen eier og driver bibliotekene i de videregående skolene. Staten ved Utdanningsdirektoratet eier og driver skolebibliotekene ved de samiske videregående skolene.

Sametingets bibliotek

Sametingets bibliotek har Norges største samling av bøker og annet materiell på samiske språk og om samiske forhold. Biblioteket er et kompetansesenter for samisk litteratur og samisk bibliotekstjeneste, og et forvaltningsbibliotek for Sametingets politikere og ansatte. Samlingen er tilgjengelig og kjent både for andre bibliotek og enkelt låntakere.

Universitetsbibliotekene

UiT Norges arktiske universitet har campusbibliotek i Hammerfest og Alta. Hovedoppgaven til universitetsbiblioteket er å støtte forskning, undervisning og formidling ved UiT. Primærbrukerne er studenter og ansatte ved UiT, men alle kan låne fra bibliotekenes samlinger.

Sámi allaskuvla / Samisk høgskoles bibliotek er et offentlig fag- og forskningsbibliotek i Kautokeino for ansatte og studenter, og har Samisk høgskole-avtaler om desentraliserte studieopplegg med andre studiebibliotek og folkebibliotek.

Nasjonalbiblioteket

Nasjonalbiblioteket er statens utviklingsorgan for bibliotekfeltet og skal bidra til å utforme og gjennomføre en nasjonal bibliotekpolitikk for folke- og fagbibliotek. Nasjonalbiblioteket har faglig ansvar for nasjonal bibliotekstrategi.

Nasjonalbiblioteket skal bidra til å utvikle og styrke bibliotekene som aktive og aktuelle samfunnsinstitusjoner gjennom tjenesteutvikling og i dialog med norske folke- og fagbibliotek. Nasjonalbiblioteket forvalter prosjektmidler for bibliotekutvikling, innsamling av bibliotekstatistikken til Kostra, informasjonsarbeid om Nasjonalbibliotekets tjenester og drift av bibliotekutvikling.no.

Norsk bibliotekforening Nord – NBF nord

Norsk Bibliotekforening er en interesseorganisasjon som jobber for å fremme kunnskap om bibliotekenes oppgaver i samfunnet og tale bibliotekenes sak. NBF nord jobber spesielt for biblioteksaken i Nordland, Troms og Finnmark.

Føringer for biblioteksektoren

Lov om folkebibliotek

Folkebibliotekloven beskriver kommunenes, fylkeskommunenes og statens oppgaver. I henhold til loven er folkebibliotek er en lovpålagt tjeneste for kommunene.

Folkebibliotekene skal i henhold til lov om folkebibliotek fremme opplysning, utdanning og annen kulturell virksomhet, gjennom aktiv formidling og ved å stille bøker og andre medier gratis til disposisjon for alle som bor i landet. Folkebibliotekene skal være en uavhengig møteplass og arena for offentlig samtale og debatt.

Det enkelte bibliotek skal i sine tilbud til barn og voksne legge vekt på kvalitet, allsidighet og aktualitet. Bibliotekenes innhold og tjenester skal gjøres kjent. Folkebibliotekene er ledd i et nasjonalt biblioteksystem.

Fylkeskommunene skal i henhold til lov om folkebibliotek ivareta regionale bibliotekoppgaver og regional bibliotekutvikling, herunder gi råd til lokale myndigheter, yte bibliotekfaglig veiledning og assistanse, og arrangere møter og kurs om bibliotekspørsmål.

Staten har i henhold til lov om folkebibliotek ansvar for oppgaver som ikke naturlig hører inn under den enkelte kommunes ansvarsområde, eller som er av særlig betydning for opprettholdelse av et nasjonalt biblioteksystem.

FNs bærekraftsmål

FNs bærekraftsmål er viktige for lokal utvikling og er førende for all planlegging i Norge. Bibliotekene kan være viktige byggeklosser for å oppfylle FNs bærekraftsmål. Det henvises derfor til de aktuelle bærekraftmålene innen hvert av målene i planen.

Samisk - kvensk/norskfinsk

Finnmark har en stor samisk og kvensk/norskfinsk befolkning, med samer som urfolk og kvener/norskfinner som nasjonal minoritet. Finnmark er det fylket med flest kommuner innen forvaltningsområdet for samiske språk, og inngår som helhet i det samiske språkforvaltningsområdet.

Også i biblioteksektoren er det egne strukturer for formidling av samisk og kvensk/norskfinsk litteratur, som kvensk bibliotekjeneste og samisk bibliotekjeneste.

Fylkesbiblioteket forvalter tospråklighetsmidler fra Sametinget til samiskspråklige arrangement i folkebibliotekene Finnmark og andre tiltak.

Sannhets- og forsoningskommisjonen la frem sin rapport i 2023, og påpeker at kulturinstitusjoner kan ha en vesentlig rolle i forsoningsarbeidet. Bibliotekene med sin brede rolle som møteplass, kunnskaps- og formidlingsaktør kan ta et betydelig ansvar for forsoningsarbeidet i Finnmark.

Internasjonalt biblioteksamarbeid i nord

Bibliotekene i Finnmark har lang tradisjon for internasjonalt samarbeid på tvers av landegrensene i nord. Bibliotek i Finnmark var pioner i Barentsamarbeidet og en viktig del av folk til folk samarbeidet. Fylkesbiblioteket i Finnmark har samarbeidet med regionale aktører på finsk og russisk side over lang tid. Russlands angrepskrig mot Ukraina og sanksjonene mot Russland har satt en stopper for biblioteksamarbeid med Murmansk fylkesbibliotek. Biblioteksamarbeidet inn mot samarbeidspartnere i Finland skal forsterkes i planperioden, for å gi et bedre tilbud i Finnmark, spesielt med tanke på kvensk/norskfinsk litteratur.

Barn og unge er prioritert målgruppe

Barn og unge er en prioritert målgruppe for bibliotekene i Finnmark. Det er i barndommen den grunnleggende ferdigheten for lesing læres og bygges.

Skolene har hovedansvar for å lære barn å lese, og opplæringsloven sier at alle elever skal ha tilgang til et bibliotek. En satsning på skolebibliotek i grunnskolene i kommune kan bidra til lesestimulering og kritisk lesing.

Folkebibliotekene har forutsetninger til å utvikle en lesende og opplyst befolkning, og skal ha aktuelle tilbud og tjenester for barn og unge. Kritiske lesere kan finne frem til ulike kilder og belyse en sak fra flere sider, og kan lese forskjellige tekster i både lengde og dybde. Folkebibliotekene kan bidra til å bygge en kultur for lesing, og evnen til å være kritiske lesere.

Fylkesbibliotekets tjenester til kommunene skal også vise prioritering av barn og unge. Koordinering av lesekampanjen «Sommerles» er et eksempel.

Fylkesbiblioteket bidrar i arbeidet med litteraturprogrammet i den kulturelle skolesekken i Finnmark.

Bibliotekets rolle som arena – et møtested i det offentlige rom

Etter revidering av Folkebibliotekloven i 2014 ble bibliotekenes rolle definert som en del av det offentlige rom, en uavhengig møteplass og arena for offentlig samtale og debatt. Et sted der alle borgere har rett og plikt til å delta i meningsutveksling. Et aktivt bibliotek kan være et møtested for å skape engasjement for samfunnet, og gi borgere mulighet til å delta og ytre ulike meninger i møter og debatter i et fellesskap. Et offentlig sted hvor innbyggerne kommer i kontakt med hverandre og skaper interaksjon kan motvirke ulike utfordringer, som polarisering og sosial isolering.

Bibliotek er også et sted for å kun være. En uforpliktende og lavterskel møteplass.

I Finnmark utgjør bibliotekene et stort potensial for å kunne være møtesteder. Det er stort behov for å styrke fellesskapet, for integrering, for ungdom og eldre. Bibliotekenes lokaler og utforming må i større grad tilpasses lokale forhold.

Biblioteket som møteplass fordrer god fysisk tilgjengelighet og brukerorientert åpningstid, og funksjonen omfatter et vidt spekter av tjenester som bibliotekets brukere benytter. En fremtredende plassering av biblioteket i lokalsamfunnet bidrar positivt til utvikling av det enkelte lokalsamfunn og kan være en viktig arena for innbyggerne. Det kan være en styrke for lokalsamfunnet at bibliotek samlokaliseres med andre virksomheter.

Bibliotekets rolle som kulturaktør

Kultur er et overordnet og sammensatt begrep som inkluderer tilbud i kulturlivet, forskjellige typer livsformer og utvikling av felles verdsett. Bibliotek er en del av den kulturelle infrastrukturen i et hvert lokalsamfunn. Bibliotekene er både en arena for kulturlivet, og en aktør som formidler, stadfester og viderefører kulturelle livsformer og verdier.

Finnmark har en mangfoldig historie og kultur. Det språklige mangfoldet og minoritetsspråkene samisk og kvensk/norskfinsk er spesielt i Finnmark, og det er derfor viktig at disse er synlig i litteratur- og kulturformidlingen. Bibliotekene formidler også litteratur som bringer resten av verden til Finnmark.

I Finnmark vil både kulturliv og livsform aktualiseres i forhold til tilbud og bredde bibliotek skal ha med gjenspeiling av relevant internasjonal aktuell, nasjonal og lokal litteratur og kultur.

Bibliotekets rolle som kunnskapsaktør

Bibliotek i Norge har hatt rollen som dannelsesinstitusjoner i nesten 200 år. I kunnskapsformidling inngår mange forskjellige tilbud og tjenester. Et viktig aspekt av kunnskapsformidling er å bidra til gode leseferdigheter. I dag risikerer en av fem 15-åringer å få problemer i høyere utdanning og yrkesliv på grunn av for lave leseferdigheter. Slike tall, og det faktum av både voksne og unge nordmenn leser mindre nå enn før, er noe av bakgrunnen for at det er lansert en ny nasjonal leselyststrategi. Tiltakene må følges opp i bibliotekene.

En finsk studie fant sammenheng mellom fritidslesing og god leseforståelse. Gode leseferdigheter er ikke viktig bare i barneskolen, men påvirker også livskvaliteten senere, for eksempel for resultater på skolen og i utdanningsløpet, arbeidsliv og samfunnet ellers.

Skolebibliotek i grunnskolen er den viktigste bibliotek-tjenesten for barns leseglede og -ferdigheter. Gode skolebibliotek er mye mer enn boksamlinger. Dagens skolebibliotek er en måte å organisere

skolens arbeid med digital kompetanse, kildekritikk, informasjonssøk, et utvidet tekstbegrep og lesing som grunnleggende ferdighet i alle fag.

Bibliotek kan legge til rette både for formell og uformell livslang læring. Det er behov for at flere kan ta utdanning der de bor. Dette krever at folkebibliotek og universitets- og høyskolebibliotek følger opp flere desentraliserte studenter. Folkebiblioteket som kommunens fagbibliotek kan ta en rolle her.

Aldri før har det vært så mye informasjon tilgjengelig som nå. Det krever mye av innbyggere å orientere seg for å finne informasjon de kan stole på. Her er bibliotekene viktige som eksperter på og formidlere av informasjonskompetanse.

Digitale ferdigheter har blitt nødvendig for å delta i samfunnet, og å oppnå de rettighetene man har. Digitaliseringsdirektoratet (Digdir) anslår at hver femte innbygger kan være sårbar i møtet med digitale offentlige tjenester. Bibliotek kan sammen med andre offentlige tjenester motvirke slik utenforskap.

Biblioteket vil også skulle kunne tilby relevant informasjon om og tilby veiledning om å kunne nå relevant samfunnsinformasjon på generell verdi eller informasjon og kunnskap som aktualiseres i krise og beredskapssituasjoner.

Kunnskapsformidling handler også om lokalt viktig informasjon, som formidling av lokalhistorie og annen lokal informasjon.

Forskning på bibliotek og deres verdi

Bibliotek er ønsket av befolkningen i Norge. I undersøkelser får bibliotek høy verdi og skårer høyt på tilfredshet. En norsk doktorgradsavhandling konkluderer at biblioteksatsning lønner seg: for hver krone investert, gir offentlige bibliotek tjenester en samfunnsmessig nytteverdi verdt fire kroner tilbake.

I Danmark er betalingsvilligheten høy og offentlige besparinger enda høyere. Danske er villige til å gi 4 millioner kroner for bibliotek, og anslår at 2 millioner er verdien på fritidslesing. Undersøkelsen viste også at verdi i digital omstilling førte til både private og offentlige besparelser på opptil 200 millioner!

I England viser en studie ved Suffolk-bibliotekene at for hvert pund investert skapes seks pund i sosial verdi. Studien viser også at bibliotekene sparte helsetjenestene med hele 542 000 pund i året.

Status og utfordringsbildet for bibliotekene i Finnmark

Norges befolkning er veldig fornøyd med folkebibliotekene. Bibliotekene brukes av folk i alle aldre og fra alle samfunnslag, og har høy tillit i befolkningen.

Finnmark har færre aktive lånere og færre besøk per innbygger enn landsgjennomsnittet. I løpet av de siste 20 årene er det blitt færre bibliotek, færre bibliotekansatte, færre åpningstimer, mindre budsjetter til innkjøp av medier og kun et fåtall av lokalene er oppgradert etter 2014. Bibliotekene i de fleste kommuner er stengt på lørdager, og kun noen få av bibliotekene er tilgjengelig utenom betjent åpningstid. Mange bibliotek har ikke en god fysisk plassering i sitt lokalsamfunn.

8 av 18 kommuner har mindre enn 100% stilling på folkebiblioteket. Få grunnskoler har stillingsressurser til skolebibliotek i det hele tatt. I de fleste kommunene finnes det ikke et bibliotekfaglig miljø.

Bibliotekene i Finnmark uttrykker både vilje til og ønske om å gi befolkningen et godt bibliotektilbud, men ressursene er knappe. Dette fører til at bibliotekene ikke kan være så tilgjengelige som de ansatte ønsker. Få kommuner har egne bibliotekplaner, og i noen kommuner bibliotek som en del av en overordnet plan. De fleste bibliotekene er ikke tydelig definert i kommunalt planverk. Det gir inntrykk av at det er liten bevissthet om bibliotekenes rolle hos bibliotekeierne.

Tallene på innlån til Finnmark er lavere enn ellers i landet. Folkebibliotekloven forankrer et lånesamarbeid mellom bibliotekene i Norge, der bibliotekene stiller sine samlinger til disposisjon for lånere ved andre bibliotek i hele landet. I Sør-Norge er det egne transportordninger mellom bibliotek, som driftes og finansieres i et spleiselag mellom fylkeskommuner og kommuner. Tilsvarende transportordning finnes ikke i Nord-Norge. Bibliotek i Nord-Norge må derfor betale porto for hvert dokument som fjernlånes. Det er lite forutsigbart. En konsekvens av Sør-Norges transportordning er at bøker som skal lånes inn fra sør til nord bruker lang tid på å komme frem. Omlasting fra transportordning til annen transportør gjør at lånere i nord må vente mye lengre på innlånte bøker enn lånere i sør. Det må utvikles gode nasjonale løsninger, gjeldende også i Nord-Norge.

Digitalt innhold er en viktig del av bibliotektilbudet, og det er flere tjenester knyttet til digitalt utlån av digitale verk. Etterspørselen etter digitalt innhold er stor, og mye finnes bare tilgjengelig digitalt. Det er stor variasjon av hva som tilbys av digitalt innhold i kommunene. Finnmark har vært med i et regionalt utviklingsprosjekt som har resultert i Bibliotek24. Bibliotek24 administrerer og forhandler avtaler til digitale innholdstjenester, og gjør innkjøp av digitalt innhold enklere lokalt, men det er kommunens ressurser som avgjør hva som tilbys. Finnmark har en felles regional bibliotekjeneste og samarbeid for innkjøp og formidling av e-bøker og lydbøker. En nasjonal modell for felles formidlingsløsning er i utvikling, med mål om å gi «felles tilgang til det digitale biblioteket».

Bibliotekene i Finnmark har tett dialog og faglig fellesskap. Fylkesbiblioteket arrangerer møter for sektoren og det er god oppslutning og engasjement om utvikling av bibliotekene i fylket. Fylkesbiblioteket har initiert og gjennomført prosjekter, f.eks om formidling og samarbeid, med eksterne midler, oftest fra Nasjonalbiblioteket. Det er få formelle bibliotekfaglige samarbeid mellom kommuner. Få kommuner utvikler tjenester sammen eller utnytter ressurser i fellesskap, og ingen deler på det lovpålagte kompetansekravet.

Bibliotekene i Finnmark har erfaring med å samarbeide i utviklingsprosjekter og uformelt om praktisk gjennomføring av forfatterturneer og lignende.

Visjon: Gode bibliotek bidrar til gode liv i Finnmark

Bibliotek har et stort potensial til å bidra i lokal utvikling. Det er imidlertid vanskelig for kommunene i Finnmark å innfri alle oppgavene som er beskrevet i formålsparagrafen til lov om folkebibliotek. Ressursene strekker ikke til.

For å styrke bibliotekenes rolle og oppfylle kravene i loven må bibliotekeierne gjøre en bevisst prioritering. Bibliotektjenestene må forankres i bibliotekeierens definerte utfordringer og helhetlige satsning. Biblioteksjefens rolle og ansvar for bibliotektjenestene må også tydeliggjøres og styrkes.

For at bibliotekene i Finnmark kan være et ledd i et nasjonalt system, må det finnes nye nasjonale løsninger på eksisterende utfordringer knyttet til fysiske fjernlån og digitalt innhold.

Utfordringene med fjernlån mellom bibliotekene må løftes til statlig nivå. Det er behov for dialog og nye løsninger for å opprettholde et nasjonalt biblioteksystem, og sikre at lånere i nord får samme tilbud som lånere i sør.

Bibliotekene, som skal gjøre litteratur og andre medier gratis tilgjengelig for befolkningen, må ha tilgang til å kjøpe og låne ut både fysisk og digitalt format. Bibliotekene må ha tilgang til å kjøpe faglitteratur i alle format, og ha en bærekraftig løsning for utlån av lydbøker og e-bøker. Bibliotek24 har som mål å samle, styrke og effektivisere bibliotekenes digitale innholdstjenester for å sikre likere tilgang for Norges innbyggere og bedre vilkår for bibliotek. Det gjør det enklere å kjøpe digitalt innhold, men det er likevel ressursene lokalt som avgjør tilbudet. Regional utjevning og tilskudd til innkjøp av digitalt innhold er et bidrag til jevnere tilbud i kommunene i Finnmark, men en nasjonal koordinering vil sikre likt utgangspunkt for tilgang til tjenester, samt like avtaler som muliggjør felles digital infrastruktur for alle innbyggere i hele landet. Bibliotekene i Finnmark må kunne levere de samme tjenestene som i landet for øvrig, og er avhengig av statens tilrettelegging for å utjevne digitale tilbud landet

Det er behov for å styrke møteplasser og aktiviteter i lokalsamfunnene i Finnmark. Å skape en trygg og inkluderende møteplass på bibliotek kan bidra til at innbyggerne trives, det kan skape fellesskap og fremme integrering.

Bibliotek skal være arena for offentlig samtale og debatt, det vil si dialog og samtaler om samfunn og politikk som kan skape engasjement og bedre valgdeltakelse. Offentlige samtaler på biblioteket kan resultere i direkte innspill til lokalpolitikere om bedring og endring av lokalsamfunnet.

Finnmark har behov for fagkompetanse og kvalifisert arbeidskraft. Bibliotek kan bidra i større grad for å utdanne befolkningen. Bibliotek kan gi tilgang på fysisk og digital faglitteratur, og være et sted å være for studenter. Alle bibliotek kan bidra til livslang læring, men det må være samarbeid og erfaringsutveksling mellom bibliotektyper og forvaltningsområder. Skolebibliotek, fagbibliotekene i UH-sektor, folkebibliotek og fylkesbibliotek må lage nye samarbeidsstrukturer i Finnmark.

Her er det spesielt et stort potensial til bedre ressursutnyttelse, som kan føre til at flere innbyggere kan gjennomføre desentralisert utdanning. Bare ved å få tilgang til faglitteratur på folkebiblioteket der studentene bor, kan være avgjørende for å tilrettelegge for desentralisert utdanning i distriktene. Det er derfor nødvendig at folkebibliotekene ikke utelates i rettigheter til kjøp av pensumbøker, men at alt kan gjøres tilgjengelig i bibliotekene.

Det er viktig at samisk og kvensk/norskfinsk er synlig i litteratur- og kulturformidlingen på bibliotekene i Finnmark.

Skolebibliotekenes tjenester må forankres i skolens lokale behov. Gode skolebibliotek er mye mer enn boksamlinger. Finnmarks elever skal ha tilgang til gode skolebibliotek som kan bidra til styrke lesing som grunnleggende ferdighet, kildekritikk og et sted å være. Finnmarks elever skal ha tilgang på gode skolebibliotek, vil styrke skolebibliotekene som læringsarena. Samarbeid for å nå målet til å styrke barns leseferdighet i fylket må skje tverrfaglig.

Aktiv formidling av bibliotekenes samlinger bidrar til høyere utlån. Aktiv formidling krever ressurser og kompetanse.

Gode bibliotektjenester er avhengig av at de ansatte har oppdatert kompetanse. Siden bibliotektjenestene er så mangfoldige kreves det kompetanse innen mange felt, som formidling, digitalisering, markedsføring, litteraturkunnskap, kommunikasjon arrangørkompetanse, saksbehandling og økonomi. Dette er omfattende med tanke på hvilke ressurser de ulike bibliotekene har.

Fylkesbiblioteket skal fortsatt ha en betydelig rolle som nettverksbygger og kompetanseutvikler for biblioteksektoren i Finnmark, for å sikre at ansatte i sektoren har oppdatert kunnskap og rammebetingelser for utvikling til det beste for befolkningen i Finnmark.

Erfaringsvis vet vi at samarbeid kan gi positive effekter i form bedre tjenester og ressursutnyttelse. Det er samarbeid mellom bibliotek i Finnmark, men det kan være et potensiale for få til ytterligere samarbeidsformer, på tvers av kommunegrensene og forvaltningsnivå. Demografisk utvikling, rekrutteringsutfordringer og nye kompetansekrav gir generelt utfordringer i Finnmark, så også for biblioteksektoren. Det foreslås at det i planperioden vurderes nye samarbeidskonstellasjoner, som prøveprosjekter for å finne nye modeller for gode bibliotektjenester i fylket.

Med utgangspunkt i de utfordringene som er beskrevet over og visjonen som er formulert for denne planen er det definert fire overordnede mål med tilhørende strategier som skal være utgangspunkt for et handlingsprogram med konkrete tiltak.

MÅL 1: Bibliotekene i Finnmark har gode rammebetingelser

Strategier for gode rammebetingelser:

- 1.1 Alle kommuner skal ha en bibliotekplan, hvor tilbud og tjenester er utarbeidet etter lokale behov
- 1.2 Bibliotekets lokaler er tilgjengelige, universelt utformet og tilpasset tilbud og tjenester
- 1.3 Biblioteket er synlig og bidrar i gode samarbeid
- 1.4 Biblioteket deltar i utviklingsprosjekter, innovasjon og digitalisering
- 1.5 Biblioteket formidler aktuelle medier og tjenester, fysisk og digitalt
- 1.6 Biblioteket inngår i bibliotekfaglig kompetanseutvikling
- 1.7 Øke ressursene til bibliotekene for å tilby gode bibliotek tjenester
- 1.8 Det vurderes nye samarbeidsformer for utvikling av bibliotektilbudet i Finnmark
- 1.9 Fylkesbiblioteket skal bidra til nettverk og kompetanseutvikling i biblioteksektoren i Finnmark

MÅL 2: Bibliotekene i Finnmark er gode lokale møtesteder

Strategier for å styrke gode lokale møteplasser:

- 2.1 Biblioteket er et sted for å være og for å møte andre
- 2.2 Biblioteket er en arena for offentlige samtale
- 2.3 Biblioteket bidrar til økt demokratisk deltakelse i lokalsamfunnet
- 2.4 Biblioteket fremmer integrering og inkludering
- 2.5 Biblioteket gir rom for kreative fellesskap

MÅL 3: Bibliotekene i Finnmark formidler kunnskap og læring

Strategier for å styrke formidling av kunnskap og læring:

- 3.1 Biblioteket fremmer kultur for lesing og livslang læring
- 3.2 Biblioteket bidrar til informasjonskompetanse og kildekritikk blant innbyggerne
- 3.3 Biblioteket formidler Finnmarks historie
- 3.4 Finnmarks elever har tilgang på gode skolebibliotek tjenester
- 3.5 Biblioteket fremmer digital kompetanse og deltakelse

MÅL 4: Bibliotekene i Finnmark formidler kultur og litteratur

Strategier for å formidle kultur og litteratur:

- 4.1 Biblioteket fremmer leselyst
- 4.2 Biblioteket formidler all verdens litteratur
- 4.3 Biblioteket synliggjør litteratur fra regionen, spesielt samisk og kvensk/norsk-finsk
- 4.4 Biblioteket tar en rolle i forsoningsarbeidet
- 4.5 Biblioteket formidler lokal kultur og Finnmarks mangfold